

Tisk proti c. k. inspektorům (1871)

Odpor proti novým školským zákonům zazníval z kazatelen i ze stránek dobového tisku. Mezi odpůrce reformy patřil i deník Pokrok, kde v dubnu 1871 vyšla na pokračování série článků kritizující přímo školní inspektory. Články jsou příliš rozsáhlé, než aby byly přetiskovány celé, nicméně jako ukázkou dikce dobové veřejné debaty o školství vybíráme několik odstavců (včetně líčení průběhu inspekce za předchozích poměrů, kdy měla vizitace na starosti církev). Celá mnohomluvná kritika „okresních šulinšpektorů“ se dá shrnout do dvou bodů, které byly v podstatě oprávněné (a školské úřady proto později přijaly opatření na jejich nápravu): Zaprvé autor novému systému školního dozoru vyčítá, že inspektoři nejsou plně uvolnění ze svých dosavadních pedagogických úvazků, a nemohou se proto ani jednomu věnovat pořádně. Zadruhé kritika směřuje k tomu, že inspektoři jmenovaní z řad středoškolských profesorů nemají představu o pedagogické práci na národních školách a obtížně hledají cestu k malým žákům.

Svoji kampaň proti školní inspekci z dubna 1871 zahájil deník Pokrok článkem, který velmi osobně útočil na moravského zemského inspektora Auspitze. V podsbírce Písemnosti a tisky Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského se shodou okolností zachoval dopis loajálních učitelů, kteří spontánně, byť poněkud devótně ubezpečují „vysoce ctěného pana inspektora“ o své oddanosti a odsuzují podlý útok tisku. Adresát není v dopise uveden jmenovitě, avšak vzhledem k odkazu na deník Pokrok lze předpokládat, že se jednalo právě o výpad Pokroku proti moravskému zemskému inspektorovi Josefu Auspitzovi (článek proti němu vyšel 7. 4., přičemž v dopise se odkazuje na článek z 13. 4., ten den ale v Pokroku žádný článek proti inspektorům nevyšel, zřejmě se tedy jedná o omyl pisatelů).

Pokrok, pátek 7. dubna 1871, s. 1

„Očekávalo se, že odstranění inspektora Auspitze bude jedním z nejprvnějších činů spravedlnosti Jirečkovy [Pozn. – nový ministr školství], ale ono i zde nic. Pan Auspitz hospodaří dosud ve svém bureau v místodržitelství, ba zrovna nyní zdá se tam panovati „činnost“ větší než jindy. [...] Pro kšeft a politiku nemá pan inspektor času meškati dlouho na přespolních visitacích. Dosazen byv na svůj úřad jal se lítati na perutích větru po ústavech, ohlašovat, že bude přicházeti ročně pět- i šestkrát, hubičkoval učitele, sliboval hory doly – a nyní sotva jednou se ukáže a někdy odjede aniž byl měl s učitelstvem konferenci, jak káže ministerská instrukce. Však ta jedna visita už dostačila, aby učitelé kosa toho poznali a smích si z něho tropili. [...] Jalový hubař může imponovati jen hlupákům, vzdělanému učitelstvu vždy jen bude směšným. [...]“